

شیرین‌سازی گازها

آغاز سخن

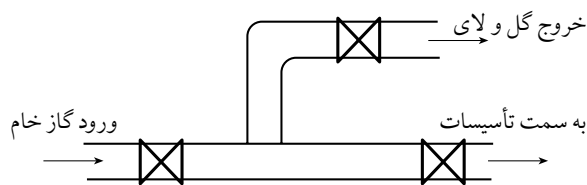
گاز به دست آمده از چاه‌های نفت و گاز به علت آن که شامل اسیدهایی هم چون H_2S و H_2CO_3 است، گاز ترش خوانده می‌شود. عوامل اسیدی، پیش از مصرف

چنین گازی باید از آن جدا شوند چنان که، H_2S گازی سمی است که در غلظت‌های پایین هم زیان‌آور است. هم چنین، CO_2 موجود در گاز ترش نیز یکی از مشکل‌های صنایع امروزی به شمار می‌رود. به فرایندی که در جریان آن گاز ترش، مواد اسیدی خود را از دست می‌دهد، شیرین‌سازی گاز می‌گویند. بسته به نوع و مقدار اسیدهای موجود در گاز ترش، جهت شیرین‌سازی روش‌های گوناگونی در پالایشگاه مورد استفاده قرار می‌گیرد.

شیرین‌سازی گاز

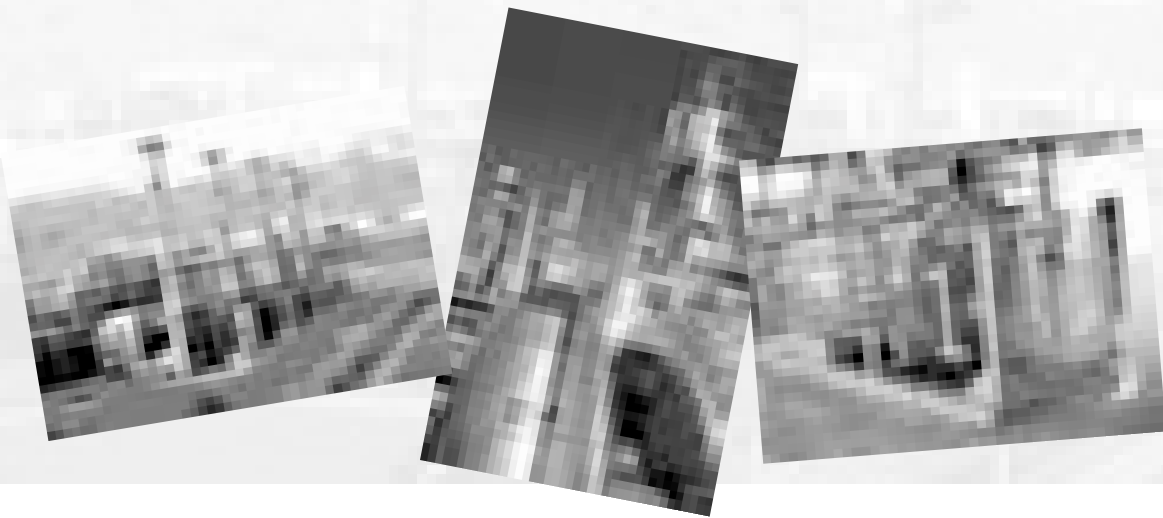
گاز خام پس از استخراج از چاه‌های نفت با لوله‌های بزرگ به پالایشگاه راه می‌یابد. این گاز افزون بر H_2S ، H_2CO_3 ، CO_2 و CO ، مقداری آب، لجن و گل ولای نیز دربر دارد. پالایش اولیه و جداسازی لجن در بخش ورودی پالایشگاه، در واحد لجن‌گیر انجام می‌گیرد. در واقع، پیچ و خم‌های موجود در لوله‌ها و وجود شیب تند در آن‌ها سبب به دام افتادن لجن و مواد سنگین دیگر هم چون سنگ و گل ولای می‌شود. به این ترتیب باید گل ولای جمع شده را هرچند روز یک بار از لوله‌ها خارج کرد. پس از واحد لجن‌گیر، واحد شیرین‌سازی گاز قرار دارد. پیش از آن که گاز به این واحد راه یابد، باید آب موجود در گاز نیز از آن جدا شود زیرا CO_2 موجود در گاز با آب، H_2CO_3 تشکیل می‌دهد که اسیدی خورنده است. از این رو، در واحدی به نام MEG، مونواتیلن گلیکول به گاز تزریق می‌شود. این ماده‌ی نم‌گیر، رطوبت گاز را

می‌گیرد و خود در واحد لجن‌گیر به دام می‌افتد و بازیابی می‌شود، شکل ۱.

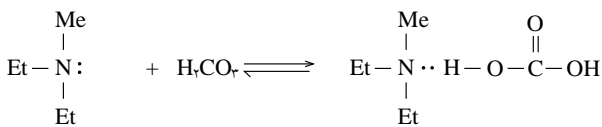
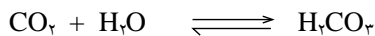
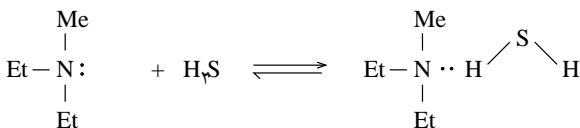

شکل ۱

شکل ویژه‌ی واحد لجن‌گیر و وجود پیچ و خم در لوله‌ها، افزون بر جدا کردن مواد جامد از گاز سبب می‌شود که در این واحد، تبدیل گاز به مایع نیز صورت گیرد. چنان که در شکل ۲ مشاهده می‌شود، لوله‌ی بزرگ این بخش به ۵ شاخه تقسیم می‌شود که با شیبی تند به سمت پایین طراحی شده‌اند. در نتیجه‌ی کاهش تدریجی فشار در لوله‌ها، هیدروکربن‌های سنگین به مایع تبدیل شده، همراه با MEG سیر شده از آب به سمت پایین واحد سرازیر می‌شوند. در حالی که، هیدروکربن‌های سبک در خلاف جهت به بخش بالایی لوله‌ها راه می‌یابند. از آن‌جا که هیدروکربن‌های سنگین و MEG، چگالی‌های متفاوتی دارند، به آسانی از یک‌دیگر جدا می‌شوند. MEG روانه‌ی واحد بازیابی شده، هیدروکربن‌های سنگین به واحدهای ذخیره راه می‌یابند. گاز جدا شده که شامل

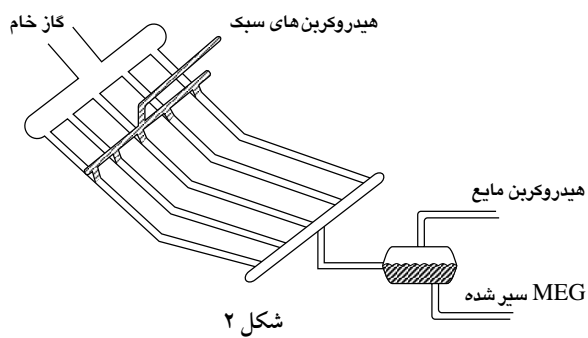

جهت مخالف، جریان دارند با یک دیگر تماس می یابند و در نتیجه ی این تماس، جذب H_2S و CO_2 توسط آمین انجام می گیرد، شکل ۳. واکنش های جذب این دو ماده به این قرار است:

پس از پایان فرایند شیرین سازی، بار دیگر گاز پالایش پایانی خود را پشت سر گذاشته، به لوله های مصرفی تزریق می شود. CO_2 و H_2S جذب شده توسط آمین، از پایین برج خارج می شوند. آمینی که گازهای ترش را دربر دارد، به یک گرمکن راه می یابد تا گازهای یاد شده را از دست بدهد و دوباره کار جذب را از سر گیرد. گفتنی است که گاز H_2S نیز پس از پشت سر گذاشتن مراحل خالص سازی، جهت تولید گوگرد جامد به واحد تولید این ماده انتقال می یابد.

هیدروکربن های سبک است از بالای لوله های لجن گیر راهی واحد شیرین سازی می شود، شکل ۲.

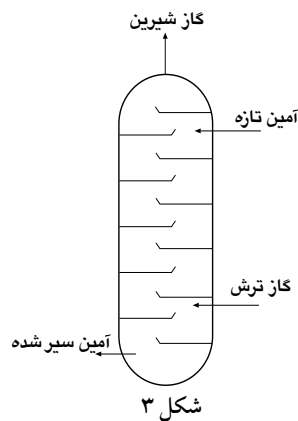

شکل ۲

فرایند شیرین سازی

گازی که مواد جامد، آب و هیدروکربن های سنگین از آن جدا شده است در واحد شیرین سازی به کمک متیل دی اتانول آمین، MDEA، به گاز شیرین تبدیل می شود. در این جریان، با توجه به نوع گاز و درصد H_2S و CO_2 موجود در آن می توان از مواد آمینی دیگر استفاده کرد. گاز ترش وارد یک صافی می شود و باقی مانده ی

ذره های مایع و جامد را از دست می دهد. سپس از پایین، به برجی وارد می شود که جذب CO_2 و H_2S در آن انجام می گیرد. محلول آمین از بالای این برج روانه ی سینی های آن شده، به سوی پایین برج سرازیر می شود. به این ترتیب گاز و آمین که در دو

شکل ۳

* کارشناس شیمی کاربردی

مبانی پالایش نفت، گیتی ابوالحمد، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ سوم، ۱۳۷۵.